neceſſitate, ut ſæpè fit in nobis. *Et ſuſcitaverunt eum.* Ita enim diſcipuli erant timore perterriti, ut ait Origenes *homil. 6. in diverſos*, ut in Dominum irruerent, ipſumque ſuſcitarent, non modeſtè, ſed concitato, & turbulento motu. Cùm neceſſitas urget, urbanitatis apices rumpuntur. *Et ſuſcitaverunt eum.* Ut excitatus à ſomno ſedaret tempeſtatem. Perbellè ad mores expendit hæc D. Baſilius Seleucus *orat. 22.* Excitant eum, ac ſi dicant: *Oſtende te vigilantem, & pelagus reverebitur.* Nil enim vehementiùs inſurgentibus malis occurrit, quàm vigilans oculus; maximè namque adverſarius noſter juſtorum vigilias timet, ac reveretur.

Origen.

Neceſſitas urbanitatem excludit.

Baſil.

Vigilantia diſſipat mala.

66. Ut ſcribit D. Baſilius Seleucus, & etiam eſt in Syriaco in textu Lucæ: *Magiſter, magiſter*; dicunt diſcipuli. Illa geminatio magnam vehementiam, ac indigentiam indicat. *Domine*, ut ſcribit Matthæus poteſtatio quædam dominationis eſt, ut ait Albertus Magnus, qua ut Dominus tenetur in ſuorum opem venire. *Salva nos, perimus*; hoc eſt, ab imminenti hoc periculo ſerva nos, libera nos. Et dupliciter hìc prudentiam diſcipulorum conſidero.

Baſil. Seleu. Syriacus.

Alb. Magn.

67. Et primò. Non dicunt, ſalva nos, quia ſumus tui diſcipuli, familiares, & quia juſſiſti nos in hanc ingredi navem, nihil eorum dicunt, ſed tantùm, *Salva nos, perimus.* In hoc, ait D. Bonaventura, *ſuam indigentiam allegant.* Noſtra neceſſitas valde efficax, & vehemens ad divinam opem ſolicitandum. Secundò tantùm dicunt, *Salva nos*; non enim clamant, Domine, impera ventis, refræna mare, & ceſſet tempeſtas; ſed tantùm deprecantur, *Salva nos*; ſuam neceſſitatem exponunt; modum verò evadendi periculum non præſcribunt; ſed magiſtri prudentiæ ſubmittunt. Marcus autem rem præſentem ita narrat: *Non ad te pertinet, quia perimus*, id eſt, non eſt tibi curæ, aut nihil curas, quòd perimus, ita enim dormis, ac ſi nulla cura noſtri ſit tibi, cùm ſis Dominus, ac Magiſter noſter. Vide ſuprà.

Bonavent.

Neceſſitas ſolicitat remedium erga Deum.

Neceſſitas aperienda; regula non aſſignanda.

Exponitur textus.

Quæstio X.

Quomodo Evangeliſtæ cohæreant in referendis diſcipulorum verbis? Et expenditur illud verbum, Perimus?

68. Diversa diſcipulorum verba in hoc caſu referunt Evangeliſtæ. Nam D. Matthæus ſcribit, eos dixiſſe: *Salva nos, perimus*, Marcus, *non ad te pertinet, quia perimus*: Lucas verò tantùm, *Præceptor, perimus.* Divus Auguſtinus *lib. 2. de conſenſu Evang. cap. 24.* quem ſequitur Abulenſis *quæſt.* 8 hoc dupliciter in concordiam redigit. Primò, quòd Evangeliſtæ non ſcripſerunt formalia diſcipulorum verba, ſed tantùm ſenſum, qui erat hominum excitantium Chriſtum, ut è periculo liberarentur. Secundò, & mihi probabilius, quod etiam tradit Euthymius; quòd quidam diſcipulorum dixerant una verba, verbi gratia: *Salva nos, perimus*, quidam alia: *Non ad te pertinet, quia perimus.* Alij tandem, *quia perimus.* Sicut & quidam dixerunt, *Domine*, quidam, *Magiſter.* Hoc enim frequenter fit in tempeſtate, quando homines videntur oppreſſi; & tunc quilibet pro ſuo conatu loquitur. Ad

Auguſt.

Abulenſ.

Vera ſententia.

Euthym.

quod maximè conducit geminatio illa, quæ eſt in textu Lucæ, *Magiſter, magiſter*, & ſententia Origenis relata, quòd turbulento impetu eum excitarunt.

69. Maximè ponderanda eſt hìc eximia charitas diſcipulorum in illo verbo, *perimus*, nam etſi quidam dixerint hæc verba, quidam illa, nullus tamen eſt pro ſe ſolo locutus, ſed pro omnibus quilibet; nullus enim dixit ſalva me, quia pereo, quia tempeſtate demergor in profundum. Diſcipulorum Chriſti ingenium: unuſquiſque pro ſe, & pro omnibus clamat: *Salva nos, perimus.* Alius dicebat, *Non ad te pertinet, quia perimus*; alius verò, *Præceptor perimus.* Quilibet enim in ſuo periculo, ac neceſſitate, ſtudebat proximi, & fratris neceſſitati ſubvenire. Quod eleganter ponderat D. Petrus Chryſolog. *ſerm. 20.* hoc exemplo diſcipulorum Chriſti pungens immanem hominum crudelitatem, qua contra ſe ita inſurgunt, ac ſi non eſſent corpus unum, ſic ait, *Revera, fratres ſi eſſemus, & humanum corpus; & eos, qui pereunt, noſtra eſſe viſcera crederemus, afflictione jejunij, precum gemitu, effuſione fletuum jugiter clamaremus*, Domine, ſalva nos, perimus. *Et ſtuderemus, nobis in noſtris fratribus ſubvenire, ne furente gladio ſanguinis noſtri mare videremus in terris, nec tanta corporum, ſed animarum jam naufragia ſentiremus, atque humili voce precaremur*, Domine, ſalva nos, perimus. Pondera pulchra verba: *Studeremus, nobis in noſtris fratribus ſubvenire.*

Quilibet diſcipulorum Chriſti, pro ſe, & pro aliis agebat.

Chryſolog.

In noſtra indigentia ſtudiamus alteri ſubvenire.

70. Clamat Iſaias: *Cùm videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris*, Iſai. 58. n. 7. Seu, ut legit Pagninus hæc ultima verba: *Et à carne tua non abſcondas te.* Maximè ponderandum motivum, quod apponitur ad habendam miſericordiam cum proximo, quia alterius caro, noſtra caro eſt, fratres enim ſumus, & qui carni alterius non attendit, ſuam deſpicit. Studeamus in noſtra carne, ac in noſtra commoditate, alterius miſeriæ ſubvenire. D. Hieron. citatus in Gloſſa, *Proximum*, ait, *in qualibet neceſſitate recognoſce ſimilem tui, conſiderans te mortalem, & paſſibilem.* Et in hac conſideratione multa docet ipſe Hieronymus *ad citatum Iſaiæ locum.*

Hieron.

Quæstio XI.

Quare diſcipuli accedant ad Chriſtum, eumque à ſomno excitent?

71. In arcto, & manifeſto periculo diſcipuli ſe viderant conſtitutos, ut putarent, ſe omnino perituros, ut advertit Abulenſ. *quæſt.* 84. niſi Chriſtus eos erueret à præſenti procella. Quod ſatis explicãt ſacri Evangeliſtæ, ut vidimus ſuprà *n. 21.* Cùm ergo nulla in humanis periculũ evadendi eſſet ſpes, & quia aliũde credebãt, Chriſtum dormientem eis auxiliari non poſſe; ideo magno conterriti timore ad magiſtrũ accedunt, & non modeſtè, ac leviter, ſed turbulenter, ut ait Orig. ipſum ſuſcitant, auxilium ab eo expoſtulantes, & tunc requirunt miraculum, cùm humanæ vires deſunt. Vide ſuprà *cap. 7. n.* 38 39. & 40.

Abulenſ.

Ad miraculum niſi in magna neceſſitate, non recurrendum.

72. Secundò, & moraliter Origen. *hom. 6. in diverſos*, ſic ait: *Vita vobiſcum eſt, & de morte ſoliciti eſtis: Dominum Salvatorem vobiſcum habetis, & periculum timetis? Sed quid reſpondent dilectiſſimi diſcipuli?*

Origen.

diſcipuli? Parvuli ſumus, adhuc infirmi, nec dum vidimus crucem. Erant diſcipuli in eadem navi cum Chriſto, præſentem habebant Jeſum, totius bonitatis perennem fontem: & tamen timent tanquam parvuli, ac magno anxiantur pavore? Diſcipuli adhuc crucem Chriſti non viderant; adhuc crucifixum non inſpexerant: non ergo multùm mirandum, quòd tanquam parvuli vehementi ſint terrore conterriti: eſt enim crux, quæ vires, ac fortitudinem præſtat, mundumque trahit, & reconciliat ad Chriſtum. Vide *cap. 3. num. 205. & 206.*

Crux dat vires, ad fortitudinem.

73. Tertiò, D. Baſilius Seleucus *orat. 22.* ſic eleganter loquitur. *O timorem naturæ magiſtrum! O periculum, quo docentur, ubi ſalutis ſit anchora! O mare metu diſcipulos exanimatos præceptori reconcilians.* Erant diſcipuli in magno periculo, quo mens, & ratio ab homine fugit: aliunde dormientem viderant Dominum, quod quædam humanæ naturæ videtur imbecillitas; omnes tamen circunſtant Dominum, ejus potentiam agnoſcunt, & dicunt: *Salva nos, perimus.* Cur, quando vident populos fame oppreſſos in deſerto, ac in via, *Marc. 8. num. 4. & Ioan. 6. num. 7.* non ſic ad Dominum recurrunt pro ſublevanda eorum miſeria? Poterit aliquis dicere, quòd fortè modò tangebantur proprio periculo. At Seleuci acumen ad aliud tendit, maximè extollit periculum, quòd noſtros animos in Deum impellit: *O mare metu diſcipulos anxiatos præceptori reconcilians!* Optimè S. Doctor magnam timoris admiratur potentiam, quæ tanta eſt, ut cæcis peccatorum caligine det viſum ad perſpiciendam viam ſalutis; & degentibus in ſæculo vitiorum voragine ad ſuum creatorem paret acceſſum, atque recurſum.

Baſil. Seleu.

Timor ad Deum trahit.

74. Cùm legem Deus eſſet daturus, fulgura è cælo micare cœperunt, aër reſonabat tonitribus, clangor buccinæ perſtrepebat, mons Sinai fumabat. Quibus viſis, & auditis, *Timuit populus, qui erat in caſtris*, Exod. 19. n. 16. Lex à Deo eſt Populo data, tanquam ſui eximium pignus amoris: *Sicut erudit filium ſuum homo, ſic Dominus Deus tuus erudivit te*, Deuter. 8. num. 5. Ad quid ergo cum ipſa lege tot terroris ſigna, ac oſtentationes? Veniebat Populus ex Ægypto, jamque torpeſcebat diffidentia cibi, *Exod. 26. num. 2.* Ut ergo Populus ad legis obſervantiam diſponeretur, nullum eſſe potuit accommodatius medium, quàm terroris documenta exhibere, ipſe enim nos in omni virtutum genere maximè præparat, ac divini præcepti nos maximè reddit obſervatores. Venuſtè de Zeno lib. 1. ſer. 10 *Videtis*, inquit, *hunc timorem nobis neceſſarium, qui in Dei amore conſiſtit, qui in voluntate tua ſe parit, divinæ legi conſtruit decorem, ad omnia genera virtutum intrepidus corrigit, præceptis omnibus fideliter obtemperat: inchoatus innocenter vivit, juſtitiam percolit; ſine fine ſtudet timere, ne quid præter Deum, quod diligit, timeat.*

Exod 19.

Deuter. 8.

Timore præparatur homo ad omnem virtutem.

Zeno.

75. Crucifixo Domino ſimul pendent in cruce duo latrones, uno in ſua iniquitate perſiſtente, alter mirabiliter ad Dominum convertitur; & in magnam confeſſionem, ac proteſtationem divinæ bonitatis, clementiæ, ac majeſtatis prorumpit, dicens: *Memento mei, Domine, cùm veneris in regnum tuum.* Unde amplam à Domino habuit remunerationem. Dixit illi Jeſus: *Amen, Amen, dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo*, Luc. 23. num. 42. Magnam Patribus quæſtionem facit: Unde iſte homo tantam habuit cognitionem? Qui illius mentem illuſtravit, ac errorum tenebras diſſipavit; præcipuè cùm duo iſti latrones, cùm primùm eſſent crucifici, opprobria ac convitia in Dominum jactarent; & in hunc ſenſum explicant Origenes, D. Chryſoſtomus, D. Hilarius, Euthymius, Theophylactus illud Matth. 27. num. 44. *Id ipſum, & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei.* Unde ergo homo in vitiis, ac latrociniis enutritus, blaſphemias, ac convitia inverecundis labiis jactans, tantam habuit cognitionem, ut cum magno dolore in tantam confeſſionem exiret? Credo, fuiſſe timorem, qui viſa Domini patientia, clementia, ac charitate maximè ejus animum replevit. Et inde audiens blaſphemias ſui conſocij, ei dixit: *Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es*, Luc. 23. num. 40. Ubi primùm timor ejus mentem invaſit, ac tetigit, ſtatim inveteratam peccatorum caliginem fugavit, ad crucifixi fidem ſuſcipiendam inſtruxit, ac ad magnam iniquitatum contritionem, & pœnitentiam excitavit. Tam præpotens eſt timoris vis, ut ex homine impio, qui à Deo ſe maximè elongaverat, virum fecerit præclarum, ſanctum, intimè Domino adhærentem, itaut in eadem die ſocius, eſſet ejus in paradiſo. Patrocinatur D. Gregorius Magnus lib. 27. moral. cap. 16. *Hinc eſt*, ait, *quòd uterque latro, & eandem, & ſuæ morti ſimilem mortem Redemptoris vidit; ſed eum ſuperbiendo alter contumeliis laceſſere non timuit, quem timendo alter honoravit.* Et D. Hieronymus ad ſuprà citata Matthæi verba. *In duobus latronibus*, inquit, *uterque populus, & Gentilium, & Judæorum primùm Dominum blaſphemavit. Poſtea ſignorum magnitudine alter exterritus egit pœnitentiam, & uſque hodie Judæos increpat blaſphemantes.*

Luc. 23.

Origen. Chryſoſt. Hilar. Euthym. Theophyl. Matth. 27.

Luc. 23.

Timor maximè illuſtrat mentem ad cogitationem.

Gregor.

Hieron.

Quæstio XII.

Quàm diverſimodè malus latro in Cruce pendens, ac diſcipuli hìc loquantur.

76. Pro exacta ſolutione hujus dubij, præſupponenda eſt illa quæſtio, quam excitat Abulenſis *quæſt.* 86. An diſcipuli putaverint, quòd Chriſtus, ſi dormiret, poſſet cum eis ſimul perire? Et quamvis fortaſſe de hac quæſtione diſcipuli non cogitaſſent; tamen ex eorum opinione videbatur dicendum, ut ait ipſe Abulenſis, quòd diſcipuli tunc exiſtimaverint, poſſe Chriſtum ſimul cum eis perire. Quia diſcipuli ex eo credebant, Chriſto dormiente, ſe perituros, quia putabant, quòd dormiens non poterat eos adjuvare; ergo etiam dormiens non poſſet ſe ipſum adjuvare. Et cùm ipſe eſſet verus homo mortalis, credebant tunc diſcipuli, eum poſſe ſimul cum eis perire. Et ad hunc modum, ait ipſe Abulenſis, poſſunt explicari illa verba Marci.

Abulenſ.

An diſcipuli putaverint, quòd Chriſtus perire poſſet.

77. Clamant hìc diſcipuli ad Chriſtum, *Domine, ſalva nos, perimus.* Pro Domini ſalute, & pro ſua videntur clamare, id eſt, Domine da opem, & adjuvamen, ne nos, & tu pereamus. Videtur etiam, quòd ille malus latro in cruce ſimilia dixerit verba. Ita cum Domino loquebatur

Luc. 23.

tur : *Salvum fac te ipſum , & nos* , Luc. 23. numero 39. Relinquo ſenſum litteralem ad ſuum locum : nam hæc ille dicebat illudendo , nec te , nec nos potes liberare. Ad ſenſum moralem pergo, Vide quam latum ſit diſcrimen inter impij verba , ac diſcipulorum ingenium. Nam iſti , tanquam Domini miniſtri , ea denuntiant , & affectant : quæ in Domini , & ſubditorum utilitatem æqualiter credebant , unanimiter enim pro omnibus dicunt : *Perimus*. At malus ille latro , Diaboli membrum , primùm ſolicitat , & profert , quæ Regis commoditati inſerviebant , deinde ſecundo loco de inferiorum ſalute agit : primò , *Salvum fac te ipſum* ; *& nos* ; ſecundo loco. At Dei miniſtri ea denuntiant , quæ æqualiter ad regem , & ad ſubditos pertinent , & indiſcriminatè de omnium commoditate pertractant.

Malus miniſter priùs ea denuntiat , quæ ſunt ad bonum Regis, deinde quæ ad bonum ſubditorum.

78. Petrus in monte Thabor gloriam Domini videns , ait : *Faciamus hic tria tabernacula , tibi unum , Moyſi unum , Eliæ unum* , Matth.17.n.4. hoc eſt, ex his tribus tabernaculis , tibi primum , ſecundum verò , & tertium Moyſi , & Eliæ. At aliter filij Prophetarum loquuntur ad Eliſæum. *Ecce locus , in quo habitamus coram te , anguſtus eſt nobis , eamus uſque ad Jordanem , & tollant ſinguli de ſylva materias ſingulas , ut ædificemus nobis ibi locum ad habitandum* , 4. Regum 6. num.2.Hoc eſt , ædificemus ibi domunculas tam tibi , quàm nobis ad habitandum. Et in hoc maximè notandum , quòd D. Petrus , quam afflante divino Spiritu Deus erexit ad ſummum apicem gratiæ, & ſanctitatis, ut eſſet fundamentum Eccleſiæ, ac princeps Apoſtolorum ; tamen : cùm in præſenti facto adhuc carnis ignorantiis tenetur , ut de eo ſcribit D. Marcus 9. num. 5. *Non enim ſciebat , quid diceret* , & & D. Lucas 9. num. 33. *Neſciens quid diceret* ; dulcedine viſionis ebrius aberravit. At filij Prophetarum in commemorato caſu bene , & optimè ſe habuerunt, ut notat Abulenſis, dicens : *Vidit Eliſæus, quòd rectè loquebantur*. Unde eorum conſilium approbavit , concedens eundi licentiam ; immò & cum eis deſcendit in Jordanem. *Reſpondit Eliſæus : Ego veniam , & abiit cum eis* , ibidem n. 3. Sed unde fieri poteſt , quòd tam magnus , & excellens Petrus , ignorans quid dicat , deviat à recto judicio ; & filij prophetarum multos minores, bene,& concinnè in hoc facto loquantur ? Si quis animum applicat , ut ea denuntiet ac proferat quæ primùm utilitati Regis inſerviunt ? deinde ac ſecundo loco, quæ ad ſubditos ſpectant, ſtatim ignorans aberrat. At ſiquis ea affectet, & de illis tractet, quæ in Regis, ac ſubditorum bonum æqualiter cedunt , bene loquitur , peroptimè agit, à veróque non diſcedit , ſed, ſtat in rectitudine. Cùm autem filij Prophetarum pro ſe , ac magiſtro æqualiter loquerentur , *faciamus nobis* ; ideo eorum obſecratio , ut bona , & optima , eſt approbata.

Matth. 17. 4. Reg. 6. Marc. 9. Luc. 9. Abulenſ.

Si quis priùs agit de Regis, quàm populi bono , errat.

Matth.8.n.26. Et dicit eis Jeſus : Quid timidi eſtis , modicæ fidei ; Tunc exurgens imperavit ventis,& mari, & facta eſt tranquillitas magna.

VERSIONES.

Syriacus. Quid timidi eſtis , modica fide præditi ? Tunc ſurrexit, & cohibuit ventum, ac mare.

Pagnin. Vatabl. Exigua fide præditi ?
Arias. Tunc excitatus.

Theophylact. Quid timidi eſtis parum fidentes ? Tunc enim excitatus increpavit ventos , & mare , & facta eſt ſerenitas magna.

Euthymius. Quid timidi eſtis , modicæ fidei homines ?

Arabicus. Increpavit , ſeu objurgavit ventos , & mare.

ALTER TEXTUS.

Marc.4.n.39. Et exurgens comminatus eſt vento , & dixit mari : Tace , obmuteſce. Et ceſſavit ventus , & facta eſt tranquillitas magna.

Lucæ 8.n.24. At ille ſurgens increpavit ventum, & tempeſtatem aquæ & ceſſavit: & facta eſt tranquillitas , & dixit illis : Ubi eſt fides veſtra ?

EXPOSITIO.

PRIMO , & ante omnia arguit Dominus eorum timorem: *Quid timidi eſtis?* 79. ſiquidem ille perturbavit animi pacem, ac eos reddidit parum fidentes , ut habet Euthymius. Ita enim legenda ſunt juxta radicem Græcam verba illa , *modicæ fidei* ; quibus Dominus eorum imperfectam fidem reprehendit, ſiquidem ſibi perſuadebant, quòd ipſe dormiens eos à periculo liberare non poſſet , ut explicavi *quæſt.*7. Et bene, & optimè quos arguebat de exigua fide, timidos vocat, *Quid timidi eſtis?* ubi enim fides deficit, ſtatim timor totum hominem occupat, ac replet. De his plura *quæſt. ſequenti.*

Euthym.

Ubi fides deficit , timor occupat.

Tunc exurgens. Seu , ut habet Euthym. Theophylactus . Vatablus. *Tunc excitatus* , ſcilicet à ſomno. Noſtra vulgata cum Syriaco , *Exurgens* , utrumque enim verbum Græcum ſignificat. *Exurgens* , ſcilicet à cubitu , ſeu à loco , in quo dormiebat. D. Bonaventura ita explanat. Exurgens , *ut præcipiens verbo , & ut perficiens facto* , Ac proinde ad operandum miraculum voluit adjungere ſimul verba , & opera, quibus mirabilia operantur. D. Paſchaſius autem per hoc myſticè interpretatur Reſurrectionem Domini. *Surgens utique* , ait , *ut potens à ſomno montis , dejecit hoſtes , qui prius dormiebat , dum venti flarent , & mare fluctibus ferveret.* 80.

Euthym. Theophil. Bonavent. Paſchaſ.

Simul jungenda opera & verba.

Impe-

81. *Imperavit ventis , & mari.* Seu, ut habet radix Græca, *Increpavit* , ſeu *objurgavit*. Dominus imperat creaturis inſenſatis , non quod illæ percipiant Domini imperium, ac increpationem, quod ſpectat ad creaturas ſenſu præditas ; ſed ita imperat, ut oſtendatur ipſarum creaturarum Deus , Auctor , atque abſolutè Dominus , cujus vox in omnia eſt efficax , cujus nutu omnia mutantur,& à ſuo irruenti impetu cohibentur ; ut ita præſentes homines potentiam , ac majeſtatem Domini viderent , atque agnoſcerent. Maldonatus ait , quòd Dominus imperat mari , & morbis , quod idem eſt, ac ſi cum malis ſpiritibus loqueretur , cùm illa ſæpe per hos immutantur. Tamen prima expoſitio eſt magis generalis, & veriſimilior.

Quomodo inſenſibilibus imperatur ?

Maldonat.

82. Marcus ait : *Comminatus eſt vento , & dixit mari : Tace , obmuteſce.* Lucas verò : *Increpavit ventum.* Hæc verba denotant magnitudinem ſævientis tempeſtatis; itaut mare ſtrepitus , ac veluti rugitus edere videretur. Exprimunt etiam verba magnum Domini imperium , potentiam , ac majeſtatem, qua imperavit mari , ut ſolet fieri cum his , ut ait Toletus *in Lucam* , quorum audaciam nimiam reprimere volumus.

Tolet.

83. Duo hîc valde præclara ponderanda ſunt : Primò cum Albert. Magno , quod Dominus priùs imperavit ventis, ſecundo loco mari : *Imperavit ventis , & mari* : quia cauſa commotionis maris erant venti ; & qui vult malum refrænare , priùs illius radicem debet amputare. Secundò notandum cum Origene, *tract.*23. *in Matth. ad initium*, quòd juxta textum Marci , Dominus hîc præcipit mari, *Obmuteſce* , ſicut & Diabolo *Luc.* 4. *num.* 35. hoc autem homini non mandavit: quia inſenſibilia loquendi voce carent : Diabolus ſub perpetuo ſilentio reprimitur , ſoli homini conceſſum eſt , habere vices loquendi , & tacendi , prout occaſio exigit. Unde præclarè dixit Divus Ambroſius *lib.*1.*officior.c.*3. poſtquam maximè ſilentium commendat : *Quid agitur,* ait , *mutos nos eſſe oportet ? minimè. Eſt enim tempus tacendi , tempus loquendi. Denique ſi pro otioſo verbo reddemus orationem , videamus , ne reddamus , & pro otioſo ſilentio.* Sequitur effectus divini imperij. *Et facta eſt tranquillitas magna* , de qua *quæſt.* 16.

Albert. Mag. Origen. Ambroſ.

Ut malum extinguatur, illius radix eſt amputanda.

Eſt homini tempus loquendi , & tacendi.

QUÆSTIO XIII.

De verbis Chriſti Domini , ac eorum connexione quibus diſcipulos reprehendit.

84. DUo in hac quæſtione inquiro , quæ inter ſe ſunt valde connexa. Et primò quomodo ſacri Evangeliſtæ cohæreant in referendis verbis Chriſti ? Nam Matthæus habet : *Quid timidi eſtis , modicæ fidei ?* Marcus verò. *Quid timidi eſtis , nec dum habetis fidem ?* Lucas autem : *Ubi eſt fides veſtra?* Abulenſis *quæſt.*87. ait quòd Chriſtus dixit aliquid iſtorum , vel fortè nihil eorum , quæ dicunt Evangeliſtæ in verbis , ſed ſolùm in ſenſu , quia de ſenſu cura eſt. Chriſtus autem intendebat oſtendere diſcipulos fuiſſe deficientes in fine. Multo meliùs dicendum eſt cum D. Auguſtino *lib.* 2. *de conſenſu Evang. cap.* 24. Illa omnia à Chiſto fuiſſe dicta. *Quid timidi eſtis, modicæ fidei ? Ubi eſt fides veſtra , nec dum habetis fidem ?* Et his multiplicibus verbis reprehendit eos Chriſtus timoris immodici , atque etiam modicitatis fidei. Ita enim fieri ſolet , quando magna energia, aliquem reprehendimus ; variis, & multiplicatis verbis hoc declaramus , ut ita ſit major increpatio , utque vehementiùs maneat in memoria infixa. Et cùm hoc pertineret ad fidei negotium, ob ſui gravitatem , tot , ac tantis verbis exprimendum. Vide ſuprà *cap.* 15. *n.* 32. *& cap.* 17. *num.* 86.

Abulenſ. Auguſt.

Omnia hæc verba à Chriſto dicta.

Secundò quæro de ordine circa connexionem verborum : nam Marcus, & Lucas priùs narrant tempeſtatem ſedatam , poſtea Dominum increpaſſe diſcipulos de timore , ac exigua fide ; Matthæus verò priùs refert , Chriſtum diſcipulos reprehendiſſe , & poſtea tempeſtatem ſedaſſe. Dicendum eſt , quòd Marcus , & Lucas non ſervarunt ordinem rerum geſtarum , ut ſæpe faciunt ſacri Evangeliſtæ. Illum tamen retinuit D. Matthæus, ut docet D. Chryſoſt. *homil.* 29. Euthym. & alij. Probatur. Quia ubi primum diſcipuli Dominum excitarunt , ut narrat Matthæus , ſtatim eos reprehendit. Et ſubdit. *Tunc exurgens* ; expendatur illud, *Tunc*, ſcilicet poſt reprehenſionem datam , *imperavit ventis , & mari.* Deinde , quia non dixit eis Dominus , quid timidi fuiſtis de præterito , ſed quid timidi eſtis de præſenti ; ergo quando Dominus eos ita arguit , adhuc vigebat tempeſtas , quæ erat timoris cauſa. 85.

Marcus. Lucas. Matthæus. ſervat ordinem in referendis verbis Chriſti.

Chryſoſt. Euthym.

QUÆSTIO XIV.

Quare Chriſtus priuſquàm mare ſedaret , reprehendit diſcipulos de modica fide ?

PROXIME in ſuperiori quæſtione reſolvimus , quòd Dominus priùs objurgaverit diſcipulos de exigua fide : *Quid timidi eſtis , modicæ fidei ?* & poſtea tempeſtatem fugaverit : *Exurgens imperavit ventis , & mari.* Hujus ergo rei rationem inveſtigamus. 86.

Reſpondeo primò, ut notavit Euthymius, quòd Dominus ante omnia timorem animæ eorum ſolvit , ut eſt frequens conſuetudo Scripturæ , quòd dum cum timidis loquitur , primò ab eorum cordibus timor excluditur , *Geneſ.*21. *n.* 17. *&* 46. *num.* 3. *Matth.*1. *num.* 20. *Luc.* 2. *num.* 20. Ut excluſo timore promptè percipiant , & audiant , quæ dicuntur , ad quæ non eſt ſufficiens animus perturbatus. Et ideò , ut diſcipuli calleant reprehenſionem ſibi datam circa exiguitatem ſuæ fidei , priùs ab eis excluditur timor. Secundò. Agendum erat hîc de negotio fidei , *Modicæ fidei* , & quæ ad fidem ſpectant , ante omnia agenda , & tractanda ſunt. Vide *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 6. 87.

Euthym. Gen. 21. & 46. Matth. 1. Luc. 2.

Animus perturbatus , non audit , quæ dicuntur.

Tertiò, Diſcipuli Chriſtum excitant, ut imminenti periculo maris ſubveniret. Ille tamen priùs eos increpavit de exiguitate fidei , quàm tempeſtatem ſedaverit , ut majori occurreret periculo diffidentiæ , quàm jactationis à tempeſtate : & prius excludit turbinem vacillationum in fide ab animis diſcipulorum , quàm alterationem elementorum à mari. Quamvis enim homines hujus ſæculi maximè animum intendant ad temporalia ; 88.

Prius de ſpiritualibus, quàm de temporalibus agendum.